

Κανείς δεν πρέπει να μιλά για τη ζωή των εμβρύων! (Βασίλης Αργυριάδης)

Categories : [ΑΝΕΠΙΚΑΙΡΑ](#)

Date : Φεβρουαρίου 12, 2020

Η ιστορία είναι γνωστή. Παίζεται στη σκηνή της επικαιρότητας εδώ και κάποιες μέρες:

Ανέβηκε στον διαφημιστικό χώρο του μετρό η αφίσα μιας ενημερωτικής καμπάνιας, που αυτοτιτλοφορούνταν «Κίνημα υπέρ της ζωής». Η αφίσα είχε συναισθηματική στόχευση. Περιείχε στο κέντρο της τη φωτογραφία ενός εμβρύου μέσα στον ενδομήτριο σάκο και συνοδευόταν περιφερειακά από τέσσερις επιστημονικές πληροφορίες για το έμβρυο. Φωτογραφία και πληροφορίες επιδίωκαν να μεταδώσουν ένα βασικό μήνυμα: ότι το κυοφορούμενο βρέφος είναι ζωντανός άνθρωπος. Το μήνυμα έκλεινε με την προτροπή: «Διάλεξε τη ζωή». Η αφίσα με υπουργική παρέμβαση κατέβηκε αυθημερόν, έπειτα από τον σαρωτικό ντόρο που δημιουργήθηκε στα ΜΜΕ και τα social media. Οι απόψεις διχάστηκαν: κάποιοι μίλησαν για φασισμό των πολλών, κάποιοι άλλοι μίλησαν για δίκαιη παρέμβαση ανακοπής του σκοταδισμού των λίγων οπισθοδρομικών. Χύθηκε πολύ μελάνι.

Είμαστε συναισθηματικός λαός, λένε. Πιθανώς να αληθεύει αυτό, αν κρίνει κανείς από το πώς συζητάμε δημόσια ένα θέμα. Εκθέτουμε τις απόψεις μας με πολύ πάθος και στοχεύουμε να κατισχύσουμε συντριπτικά έναντι του άλλου: να τον φιμώσουμε, ει δυνατόν. Αυτή όμως η εμπάθεια έχει ένα βασικό κακό: μας παρασύρει στο να χάνουμε τον εστιασμό μας και να μεταθέτουμε τη συζήτηση προς την κατεύθυνση που «συμφέρει» τον στόχο μας, την κατίσχυση έναντι του άλλου, και όχι να επικεντρωνόμαστε στο ουσιώδες και το συγκεκριμένο. Έτσι, στο εν λόγω ζήτημα ακούστηκαν ένα σωρό επιχειρήματα εναντίον της αφίσας και υπέρ της λογοκρισίας

της, που ωστόσο μιλούσαν για κάτι που δεν ήταν η αφίσα... Ας δούμε τα σημαντικότερα εξ αυτών.

Η αφίσα υπερασπίζεται την ποινικοποίηση των εκτρώσεων. Δεν ισχύει. Πουθενά στην αφίσα δεν γίνεται λόγος για ποινικοποίηση των εκτρώσεων. Για την ακρίβεια, πουθενά στην αφίσα δεν γίνεται λόγος για τις εκτρώσεις. Προφανώς και οι εκτρώσεις *υπονοούνται* και προφανώς η αφίσα στρέφεται εναντίον τους, αλλά το κάνει νομίζω με προσοχή, σύνεση και διακριτικότητα. Δεν τις αναφέρει, προκειμένου να μην εκληφθεί η άμεση αναφορά ως έμμεση επίθεση προς κάποιον που έχει κάνει έκτρωση· προσπαθεί να προβάλλει μια θετική διάσταση του όλου θέματος, που είναι η υπεράσπιση της ζωής του εμβρύου.

Αλλά ας δεχτούμε, χάριν συζητήσεως, ότι δεν υπάρχει καθόλου σύνεση και καθόλου προσοχή στον τρόπο που δημιουργήθηκε η αφίσα, και πως μόνος στόχος της είναι η εναντίωση στις αμβλώσεις χωρίς καμία διακριτικότητα. Εντούτοις, από πουθενά δεν συνάγεται το συμπέρασμα πως οι δημιουργοί της στόχευαν στο να επαναφέρουν την ποινικοποίηση των αμβλώσεων. Όλα αυτά τα σωματεία που συνδημιούργησαν το «κίνημα» δεν έχουν δηλώσει πουθενά πως έχουν κάποιο τέτοιο στόχο και είναι αρκετά λογικό να υποθέτει κανείς πως ανάμεσα σε τόσους ανθρώπους που τα απαρτίζουν, σίγουρα θα υπάρχουν κάποιοι *υπέρ* και άλλοι *εναντίον* της ποινικοποίησης των αμβλώσεων — αλλά πάντως όχι κάποια ενιαία και εκπεφρασμένη «ατζέντα».

Επί του προκειμένου, πρέπει να ομολογήσω πως κρίνω εξ ιδίων: μπορεί να μη συμμετείχα στο κίνημα που έστησε την καμπάνια (ούτε σε κάποιο από τα σωματεία του), αλλά καλοβλέπω το μήνυμά της και μπορώ να διαβεβαιώσω τον οποιονδήποτε ενδιαφερόμενο πως είμαι εναντίον της ποινικοποίησης των αμβλώσεων για ένα σωρό λόγους, που δεν είναι της παρούσης. Μπορεί λοιπόν κάποιος να είναι *υπέρ* της αφίσας και ταυτόχρονα *κατά* της ποινικοποίησης των αμβλώσεων, διότι πολύ απλά, πουθενά στην αφίσα δεν υπάρχει αυτός ο στόχος που της αποδόθηκε εσφαλμένα και παραπλανητικά. Μπορεί επίσης κάποιος να μην έχει ιδιαίτερη συμπάθεια προς τα σωματεία που δημιούργησαν την αφίσα ή να διαφωνεί με γενικότερες τάσεις τους ή στοχεύσεις που έχουν αυτά διατυπώσει για άλλα ζητήματα, σε άλλες περιστάσεις. Μα η αφίσα δεν μιλά ούτε για άλλα ζητήματα, ούτε για άλλες τάσεις και αλλότριες περιστάσεις. Η αφίσα περιέχει μία και συγκεκριμένη αλήθεια. Και μια αλήθεια δεν γίνεται λιγότερο αληθινή, επειδή ενδεχομένως προφέρεται από ανοίκεια χείλη.

Με άλλα λόγια, όποιος χρησιμοποιεί το παραπάνω επιχείρημα ενάντια στην αφίσα, απλά συζητάει κάτι που **δεν** είναι η αφίσα. Κι αν χρησιμοποιεί το επιχείρημα αυτό προκειμένου να δικαιολογήσει την απόφαση αναγκαστικής διακοπής της καμπάνιας, απλά εφευρίσκει μια δικαιολογία για να υπερασπιστεί μια δημόσια φίμωση εκ μέρους του κράτους. Καλό είναι να το γνωρίζουμε αυτό.

Η αφίσα περιέχει στοιχεία που είναι ψευδο-επιστημονικά. Είναι το δεύτερο συχνότερο επιχείρημα ενάντια στην καμπάνια. Στην πραγματικότητα, αυτό που κάποιος επιστήμονες αμφισβητούν είναι όχι η επιστημονική εγκυρότητα των παρατιθέμενων στοιχείων, αλλά η ακρίβειά τους — για παράδειγμα, ισχυρίζονται ότι οι καρδιακοί κτύποι ενός εμβρύου δεν αρχίζουν τη Χ μέρα της κύησης (όπως αναφέρει η αφίσα), αλλά την Ψ μέρα. Κάθε άνθρωπος όμως, που έχει στοιχειώδη εξοικείωση με την έννοια της «επιστημονικής συζήτησης» (όχι μόνο στον χώρο των θεωρητικών επιστημών, όπου «χάνεται η μπάλα», αλλά ακόμα και στον χώρο των θετικών επιστημών) γνωρίζει καλά πως σε πολύ λίγα θέματα υπάρχει καθολική συμφωνία μεταξύ των επιστημόνων. Είμαι βέβαιος (χωρίς να έχω ασχοληθεί ιδιαίτερα με το ζήτημα) πως και επί του προκειμένου, οι απόψεις θα είναι πολύ περισσότερες από δύο. Αυτό όμως δεν αρκεί ασφαλώς για να χαρακτηρίσει κανείς τις απόψεις της αφίσας «ψευδοεπιστήμη».

Αλλά ακόμα κι έτσι, ακόμα κι αν μπορούσε κανείς να χαρακτηρίσει τα παρατιθέμενα στοιχεία «ψευδοεπιστημονικά», πάλι χάνει ο κριτής της αφίσας το ουσιώδες: στόχος της αφίσας δεν ήταν να κάνει μάθημα εμβρυολογίας αμφιθεάτρου. Στόχος της ήταν να πει ότι **το έμβρυο είναι άνθρωπος που ζει!** Αυτό το μήνυμα δεν βασίζεται σε επιμέρους «επιστημονικές» λεπτομέρειες. Βασίζεται σε κοσμοθεωρητικές παραδοχές. Αφορά στο πελώριο ηθικό ζήτημα του πότε ξεκινά η ζωή. Και στο ζήτημα αυτό, όπως γνωρίζει καθένας ελάχιστα (έστω) εξοικειωμένος με ζητήματα Ηθικής και Βιοηθικής, δεν υπάρχει (κι ούτε θα υπάρξει ποτέ) τελεσίδικα «έγκυρη» επιστημονική άποψη. Τέτοια ζητήματα αφορούν στον ίδιο τον πυρήνα του πώς βλέπουμε τον άνθρωπο, την κοινωνία, τον πλανήτη και τη ζωή πάνω σ' αυτόν. Και σε τέτοια ζητήματα, οι απόψεις ποικίλουν. Καλό είναι να ποικίλουν και καλό είναι να ακούγονται όλες δίχως να φιμώνονται.

Η αφίσα στρέφεται ενάντια σε ένα κατοχυρωμένο δικαίωμα της γυναίκας. Εδώ θέλει προσοχή. Το επιχείρημα αυτό δεν είναι ίδιο με αυτό που απαντήσαμε παραπάνω (περί της ποινικοποίησης της άμβλωσης). Το επιχείρημα εδώ λέει (αν καταλαβαίνω καλά): «ΟΚ, η καμπάνια δεν επιδιώκει την ποινικοποίηση των άμβλώσεων. Εντούτοις, βάλλει ενάντια σε ένα δικαίωμα της γυναίκας — υπό μία έννοια, το υποσκάπτει κι αυτή η τακτική είναι επικίνδυνη όταν στρέφεται ενάντια σε βασικά δικαιώματα των ανθρώπων». Μα είναι κι αυτό το επιχείρημα παραπλανητικό. Ξαναλέω: συζητά κάτι που δεν είναι η αφίσα.

Αν η καμπάνια ήθελε να υποσκάψει το δικαίωμα της γυναίκας να κάνει ό,τι θέλει με το σώμα της, τότε γιατί καταλήγει με τη λέξη «διάλεξε» («διάλεξε τη ζωή»); Υποθέτω πως μπορούμε να συνεννοηθούμε στα βασικά: «διαλέγει» όποιος έχει μπροστά του επιλογές, έτσι δεν είναι; Αν η αφίσα επιδίωκε την απομείωση του δικαιώματος του ανθρώπου να επιλέγει (στο συγκεκριμένο ζήτημα των άμβλώσεων), τότε γιατί αναγνωρίζει ξεκάθαρα την ύπαρξη επιλογών και προτρέπει κάποιον να επιλέξει;

Κι εδώ ας μου επιτραπεί ένα σχόλιο. **Είναι λίγο υποκριτικό να επικαλούμαστε τα «δικαιώματα» εκεί που δεν βάζονται (στην αφίσα), αλλά να τα ξεχνάμε εκεί που παραβιάζονται κατάφωρα (στη λογοκρισία που επιβλήθηκε στην αφίσα).** Η καμπάνια δεν στρεφόταν ενάντια στο δικαίωμά μας να επιλέγουμε, ούτε ενάντια στις επιλογές της γυναίκας να διαχειρίζεται το σώμα της όπως θέλει. Προέτρεπε απλώς **να σκεφτούμε τις επιλογές μας με λίγο περισσότερη σύνεση.**

Η αφίσα μας γυρίζει στον μεσαίωνα. Γενικευτικό επιχείρημα. Για την ακρίβεια, δεν είναι καν επιχείρημα, είναι απλά ένα συναισθηματικό πυροτέχνημα, που εκτοξεύεται χωρίς περαιτέρω διευκρινήσεις (συχνά μάλιστα, από ανθρώπους που στιγματίζουν τον συναισθηματισμό της αφίσας). Αν όλα τα προηγούμενα μιλούν για κάτι εκτός της καμπάνιας, μεταθέτουντας δηλαδή το κέντρο εστιασμού της κριτικής τους **σε κάτι που δεν είναι και δεν θέλει να υπερασπιστεί η αφίσα,** το συγκεκριμένο επιχείρημα «πετάει την μπάλα στην εξέδρα», καταπώς λέει και το δημοσιογραφικό κλισέ.

Ένα σχόλιο μόνο επ' αυτού: Η αφίσα υπερασπίζεται κάτι πολύ συγκεκριμένο, την άποψη πως το έμβryo μέσα στη μήτρα είναι **άνθρωπος ζωντανός, που διαθέτει κι αυτός δικαίωμα στη ζωή.** Μπορεί να μην έχει τη δυνατότητα να μιλήσει και να υπερασπιστεί τη ζωή του, μπορεί να μη διαθέτει ύπαρξη αυτόνομη από αυτή της μητέρας του, ώστε να μπορεί να του επιδαψηλεύσει η νομολογία νομικά δικαιώματα, αλλά αυτός δεν είναι λόγος για να του στερεί κανείς τη ζωή — για την ακρίβεια, **είναι άλλος ένας λόγος για να το υπερασπιζόμαστε ένθερμα στον δημόσιο χώρο. Το να υπερασπίζεσαι στον δημόσιο χώρο τα δικαιώματα της πιο σιωπηλής, εύθραστης και ανυπεράσπιστης ύπαρξης που υπάρχει στον κόσμο, δεν μου ακούγεται σαν επιστροφή στον σκοταδισμό του μεσαίωνα, αλλά σαν τη λαμπρότερη (και δυσχερέστερη στις παρούσες συνθήκες) υπεράσπιση της ανθρώπινης αξίας και αξιοπρέπειας.** Αν η έννοια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας είναι η βάση των μεταπολεμικών συνταγμάτων της Ευρώπης (των καλύτερων συνταγμάτων που γέννησε ο ανθρώπινος πολιτισμός) και των δικαιωμάτων του ανθρώπου που αυτά κατοχύρωσαν, τότε η υπεράσπιση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας στο πρόσωπο της πιο ανυπεράσπιστης ύπαρξης του κόσμου (του εμβρύου), εμένα μου φαίνεται πως υπηρετεί μάλλον τις αρχές του Διαφωτισμού, παρά το σκοτάδι του Μεσαίωνα.

Η αφίσα στοχεύει στο να δημιουργήσει ενοχές. Εδώ πρέπει να είμαστε δίκαιοι: το εν λόγω επιχείρημα δεν μιλά για κάτι που δεν είναι η αφίσα, δεν είναι παραπλανητικό. Για την ακρίβεια, χτυπάει το κέντρο της αφίσας! Δυστυχώς, τυχαίνει να είναι κάπως αφελές... Είναι το συγκεκριμένο επιχείρημα μάλλον που ενοχοποιεί κάτι αναίτια, παρά η αφίσα. Κι αυτό που το επιχείρημα ενοχοποιεί είναι το ίδιο το ανθρώπινο συναίσθημα της ενοχής.

Θα μπορούσε κάποιος εύστοχα να επισημάνει σε όσους κραδαίνουν το εν λόγω επιχείρημα πως οι ενοχές δεν είναι κάτι τόσο προβληματικό όσο αφήνουν να εννοηθεί. Οι ενοχές αντίθετα, είναι κάτι απόλυτα φυσιολογικό στον άνθρωπο. Όταν κανείς διαπιστώνει πως έκανε κάποιο λάθος ή αδίκησε κάποιον άλλο, νιώθει τύψεις και ενοχές. **Κι αυτό το αίσθημα είναι ευεργετικό, διότι παρέχει στον άνθρωπο το κινητήριο εκείνο συναισθηματικό φορτίο που θα τον κάνει να αναθεωρήσει, να επαναδομήσει τη ζωή του και να τη βελτιώσει.** Οι ζωντανοί άνθρωποι προχωρούν στη ζωή τους επαναξιολογώντας τη. (Μόνο κάτι καλλιτέχνες επαναλαμβάνουν στις συνεντεύξεις τους τη σπουδαιοφανή αρλούμπα «Δεν μετανιώνω για τίποτα στη ζωή μου», αλλά εδώ είπαμε να μιλήσουμε σοβαρά...). **Ακόμα κι όταν οι συνέπειες ενός λάθους μας δεν αναστρέφονται, μπορούμε, συνειδητοποιώντας το λάθος, να δώσουμε άλλο νόημα και αξία στη ζωή μας.** Οι ενοχές μπορεί να λειτουργήσουν ως το απαραίτητο εργαλείο αυτής της διαδικασίας.

Θα μου αντιτάξει κάποιος ενδεχομένως, «Έλα μην παίζεις με τις λέξεις... όταν το επιχείρημα μιλά για ενοχές, εννοεί τα ενοχικά σύνδρομα, εννοεί δηλαδή ότι η αφίσα προσπαθούσε (εσκεμμένα ή αθέλητα) να καθηλώσει τις γυναίκες στην ενοχική βίωση της επιλογής της έκτρωσης κι έτσι να μειώσει την αξιοπρέπειά τους».

Απαντώ: Ναι, η αφίσα ενδέχεται να δημιουργήσει ενοχές. Το να καθηλωθεί κάποιος στις ενοχές και αντί να αλλάξει τη ζωή του, να τη βυθίσει στο τέλμα της αυτομείωσης και της ενοχικότητας, είναι κάτι που έχει την αιτία του στην ευθραυστότητα του δικού του ψυχισμού κι όχι στο μήνυμα που του δημιούργησε αρχικώς τις ενοχές. Κι εν πάση περιπτώσει, δεν φιμώνεις μια φωνή υπεράσπισης της ζωής, επειδή κάποιος θα καθηλωθεί ενδεχομένως στην ενοχικότητα... Με συγχωρείτε, αλλά **διακυβεύεται η ζωή ή ο θάνατος κάποιων ανθρώπων υπάρξεων** — είναι μάλλον πολυτέλεια να κλαψουρίζουμε για τη δυσφορία που μπορεί να νιώσει κάποιος από κάποιες ενοχές` πολύ λιγότερο δε, για το ενδεχόμενο να καθηλωθεί λόγω δικών του προβλημάτων στην ενοχικότητα και τον αυτοοικτιρισμό...

«Οι γυναίκες που έχουν κάνει άμβλωση έχουν πάρει μια δύσκολη απόφαση και το ζήτημα είναι λεπτό — δείξε λίγο σεβασμό», ακούω πάλι τον αντίλογο.

Πρώτον, δεν είναι μόνο οι γυναίκες που έχουν πάρει μια δύσκολη απόφαση, αλλά και οι άνδρες — **είναι ολότελα εσφαλμένο κατά τη γνώμη μου να τους εξαιρούμε από το όλο ζήτημα (έχουμε και οι άνδρες την ίδια ευθύνη επ' αυτού).** Δεύτερον, ναι, για κάποιους, η απόφαση αυτή ήταν δύσκολη και επώδυνη. Και δεν μπορώ παρά να μη στέκομαι σεβαστικά απέναντι σε κείνο το ζευγάρι που προχώρησε σε μια επώδυνη έκτρωση για να μην διακινδυνεύσει η ζωή της μητέρας ή επειδή δεν άντεχε στη σκέψη πως το παιδί τους θα ήταν ανάπηρο (σωματικά ή

διανοητικά) για μια ζωή (ή για οποιονδήποτε άλλο λόγο, τέλος πάντων, πέρα από την ελαφρότητα και την ανευθυνότητα). Αλλά δεν υπάρχουν εύκολοι τρόποι να μιλά κανείς γι' αυτά τα ζητήματα. Μια αφίσα στο μετρό, δεν είναι ο πλέον «λεπτός» τρόπος για να κάνεις κάποιον να αναθεωρήσει τη ζωή και τις επιλογές του. Το αναγνωρίζω αυτό. Ούτε ο πλέον επιτυχημένος τρόπος είναι. Αλλά εγώ προσωπικά δεν έχω ακούσει πουθενά καμία άλλη φωνή να υπερασπίζεται στο δημόσιο χώρο το δικαίωμα του εμβρύου στη ζωή. Μία μόνο το επιχείρησε και τα ΜΜΕ την «έκραξαν» εν χορώ, ενώ το κράτος τής επιφύλαξε μια περιποιημένη **λογοκρισία**.

Θέλει ευαισθησία προκειμένου να είσαι προσεκτικός και να σέβεσαι την αξιοπρέπεια των ανθρώπων που έχουν προβεί σε έκτρωση. Θέλει ευαισθησία προκειμένου να αναλογίζεσαι τον εύθραυστο ψυχισμό τους και να προσπαθείς να τον προφυλάξεις. Αλλά απαιτείται επίσης ευαισθησία, προκειμένου να αναγνωρίσεις πως το πλασματάκι που νεκρώνεται στις μήτρες μας είναι μια πολύτιμη έκφανση της ανθρώπινης ζωής και αξιοπρέπειας, που θανατώνεται καθημερινά στη μήτρα του πολιτισμού μας. Η αφίσα προσπάθησε κάπως να ισοροπήσει αυτές τις ευαισθησίες — κατά πάσα πιθανότητα απέτυχε. Παταγωδώς ενδεχομένως. Μα δεν είδα και κανέναν άλλο απ' όσους μιλούν όλες αυτές τις μέρες στα ΜΜΕ να κατέβαλε κάποια μικρή έστω προσπάθεια ισόρροπης ευαισθησίας. Για την ακρίβεια, δεν υπέπεσε στην αντίληψή μου καμία «ευαίσθητη» φωνή που να έκανε την παραμικρή νύξη για την αξία της ζωής των εμβρύων — κι ας διαφωνούσε με την αφίσα...

Αλλά, ας μην είμαστε αφελείς. Δεν υπάρχουν μονάχα εκείνοι που αντιμετώπισαν στη ζωή τους την έκτρωση ως μια «δύσκολη» επιλογή. Υπάρχουν και ένα σωρό άλλοι —το γνωρίζουμε όλοι λίγο-πολύ— που αντιμετωπίζουν την έκτρωση ως μια απλή διαδικασία, ως μια μορφή αντισύλληψης, ως κάτι που δεν του δίνουν καμία απολύτως σημασία. Οι άνδρες δεν βρίσκονται καν έξω από την ιατρική αίθουσα της επέμβασης και οι γυναίκες δεν έχουν πρόσβαση στην εικόνα της επιλογής τους — δεν βλέπουν τα «θραύσματα» χεριών και ποδιών ενός μικρού πλάσματος που πρέπει να τεμαχιστεί στην κοιλιά τους, προκειμένου να εξαχθεί κομμάτι-κομμάτι από μέσα τους ή να αναρροφηθεί προς τα έξω, λιανισμένο ολόκληρο, από ένα σωλήνα. Κάνουν την έκτρωση σαν να είναι μια επέμβαση ρουτίνας, σαν να αφαίρεσαν ένα σπίλο από το δέρμα τους ή ένα λιπωματάκι από κάποιο σημείο του κορμιού τους. Κι έχουν επαναλάβει τη διαδικασία ξανά και ξανά — δίχως τύψεις και δίχως να γνωρίζουν καλά-καλά τι κάνουν. Κανείς δεν τους μίλησε ποτέ για το ζήτημα. Κανείς δεν τους ενημέρωσε...

Ίσως μονάχα κάποια αφίσα να έκανε κάποια νύξη κάποτε. Αλλά κι αυτό —μη νομίζετε— έγινε για μία μέρα μόνο...

Μετά το Κράτος αποφάσισε πως κανείς δεν πρέπει να μιλά για τη ζωή των εμβρύων...

Η ΑΛΛΗ ΟΨΙΣ

Ψηλαφώντας την των πραγμάτων αλήθεια...

<https://alopsis.gr>

(Πηγή: vassilisargyriadis.wordpress.com)